

แม่ไก่

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ความตั้งใจของเรา เราก็ปรารถนาเห็นไหม ปรารถนาเพื่อให้ถึงมรรคผล ทีนี้ความตั้งใจของเราก็ตั่งใจทุกคน เวลาทุกคนปฏิบัติใหม่ ถามปัญหามาเยอะมาก ทำไมมันมีอุปสรรคไปหมดเลย มันมีอุปสรรคแน่นอน มีอุปสรรคเพราะอะไร เพราะว่าไม่ดิบๆ เวลามาปฏิบัติเห็นไหม มันก็มีการต่อต้าน มันมีอุปสรรคทั้งนั้น

อย่างเช่น เราประพฤติปฏิบัติกันเห็นไหม เวลาเรามีครูบาอาจารย์นะ เราศึกษาคำร่ำกันมา แต่พอลงไปปฏิบัติ มันก็งั้น แล้วมันงั้นขึ้นมา มันตั้งใจขนาดไหน มันทำมาขนาดไหน มันมีอุปสรรคของมันมา นี่ภาคปฏิบัติเห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ถึงต้องมีที่พึ่งที่อาศัย เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา มีคนชี้นำมาทั้งนั้น ถ้าไม่มีคนชี้นำมานะ และในปัจจุบันเห็นไหม ในปัจจุบันนี้พวกเรามีการศึกษา พอมีการศึกษา เราก็คิดว่ามันศึกษาเอา มันจะเป็นไปได้ ถ้าเราศึกษาเอาขนาดไหน มันเป็นสัญญาเห็นไหม มันเป็นคาบสองคมนะ

เวลาหลวงตาหลวงปู่มันท่านเทศน์เห็นไหม ท่านบอกว่า ถ้าถึงตรงไหนที่มีความสำคัญ ท่านจะเว้นไว้ ท่านจะข้ามไป ข้ามไปเพื่อไม่ให้มันเป็นสัญญา ถ้าเราเป็นสัญญาแล้วนี้ เราจะมาสร้างภาพว่าสิ่งนี้เราจะได้ผล แต่ถ้าเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัติเรามีการศึกษา เราก็อศึกษาของเรา มา พอยังศึกษาขึ้นมามันเป็นกรอบ พอเป็นกรอบเห็นไหม เราทำอะไรไม่ได้เลย เราหวังว่ามันจะผุดใจ เราจะผุดจากการประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะผุดจากกรอบที่เราทำ

แต่เวลาเราไปเจอของจริงนะ ผิดแน่นอน ผิดจากกรอบ ผิดจากสิ่งที่เราคิดว่ามันจะเป็นอย่างนั้นเด็ดขาด เพราะสิ่งที่เราคิดไว้ว่าอย่างนั้น มันเป็นสัญญาใช่ไหม มันเหมือนกับเราเห็นภาพถ่าย ในภาพถ่ายเป็นอย่างนี้ แผนที่เป็นอย่างนี้ แต่เราไปพื้นที่จริง มันเป็นเรื่องที่ภาพนั้นยังเก็บมาไม่ได้อีกมหาศาลเลย พอจิตเราเข้าไปถึงความจริง มัน

จะเป็นอย่างนั้น ฉะนั้นพอมันเป็นอย่างนั้นแล้ว เวลาปฏิบัติไป มันเป็นไปได้ที่เราจะวาง เราจะวางสิ่งที่เราศึกษาเราจะวางสิ่งที่เรารู้ เราจะวางไปไม่ได้หรอก

เราก็ตั้งใจว่าสิ่งนั้นเป็นการประพฤติกฎปฏิบัติที่เป็นความจริง เป็นความจริงนะ พอไปๆ มันล้าไปเรื่อยละ พอล้าไปนะ พอเราจะรู้สึกตัวสักทีหนึ่ง คือเราตั้งใจ เรากำหนดคาบบริกรรม หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ารู้สึกตัวสักที พอเวลามันสำนึกสักทีหนึ่ง สิ่งนี้มันเป็นความจริง มันกลับทำให้จิตใจสั่นไหวนะ พอจิตใจสั่นไหวเพราะอะไร จิตใจสั่นไหวเพราะสิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติ สิ่งที่เรายังไม่เคยสัมผัส สิ่งที่เราไม่เคยเห็น สิ่งที่เราศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าจริงๆ นะ แต่สิ่งนี้เป็นสัญญาเห็นใหม่

สัญญาเกิดจากอะไร สัญญาเกิดจากเราไปศึกษา สัญญาเกิดจากโลก สิ่งที่เป็นโลก เวลาศึกษาธรรมะขึ้นมามันก็เป็นเรื่องโลกๆ ใจ แต่เราปฏิบัติของเราเนี่ย กำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็แล้วแต่ พอจิตมันเป็นไป นี่มันเป็นความจริง พอจิตสัมผัสธรรม มันสั่นไหวหมดเลย มันสั่นไหว มันเป็นความจริง เวลาไปเจอความจริงเข้าแล้วนี้ เราตะลึง แต่เวลาเราเจอความปลอมนะ ใจ สิ่งนี้ถูกต้อง สิ่งนี้ดีงาม นี่เป็นความปลอมทั้งนั้น พอความปลอมเพราะเป็นสัญญาเห็นใหม่ มันเป็นสัญญา มันเป็นจินตนาการ พอเวลามันเป็นความจริง โอ้โฮ...มันพูดไม่ออกเลยละ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอก ถ้าจิตมันได้สัมผัสแล้วนี้ สิ่งนี้มันเลอเลิศมาก เราจะบอกว่าเวลาประพฤติกฎปฏิบัติเนี่ย ถ้าบอกว่ายาก บอกว่าสุดความสามารถ พวกก็จะไม่มีกำลังใจกัน ดูเห็นใหม่เรามาปลุกดันไม้กัน เรามาทำบุญกุศลกัน มันต้องเหนื่อย ลงทุน ลงแรงไหม ลงทุนลงแรงทุกคนเลย สิ่งนี้เป็นวัตถุนะ เป็นวัตถุที่เราจับต้องและเราพิสูจน์ได้ เราไปอยู่อีสานกับครูบาอาจารย์ใหม่ๆ เวลาท่านถามเรื่องการสวดปาติโมกข์ เราบอกว่าเราไม่สวดปาติโมกข์ จะปฏิบัติอย่างเดียว จะปฏิบัติจะเอาจริงเอจัง

ท่านพูดออกมานะ เราสะอึกเลยนะ ของที่มันมีเป็นรูปธรรมใช้ใหม่ ปาติโมกข์นะมันเป็นหนังสือใช้ใหม่ ที่เราท่องได้ เราเห็นได้ เรายังทำไม่ได้เลย แล้วเวลาสิ่งที่ในหัวใจเรานี้เป็นนามธรรม เราจะอย่างไร สิ่งที่เป็นรูปธรรม สิ่งที่เราจับต้องได้ เรายังทำไม่ได้ แล้วสิ่งที่เป็นนามธรรมจะอย่างไร โอ้โฮ เราฟังแล้วสะอึกเลยนะ ตั้งแต่นั้นมาท่อง เดือนกับ ๑ วันจบ ท่องได้เลย ความจริงถ้าเรามานะเราก็ทำได้ แต่เราเห็นว่ามัน

เป็นภาระ เพราะเราอยากภาวนาเต็มที่ แต่เราไม่ได้คิดมุกกลับว่า สิ่งที่มีมันเป็นภาระ แต่มันเป็นประโยชน์กับสงฆ์ไง ภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ องค์ขึ้นไป ถ้าถึงเวลาลงอุโบสถ ถ้าไม่มีใครสวดปาติโมกข์ได้เลย ปรับอาบัติปาจิตตีย์ทุกองค์

สมัยพุทธกาลนะ เวลาสัตตาหะกัณเฑาะ ที่ว่าสัตตาหะกัณเฑาะ ที่ว่าสัตตาหะได้เห็นไหม ตั้งแต่โบสถ์ศาลาต่างๆ มันต้องชำระชุดทุรุทโทรม เราต้องไปหาไม้มาซ่อม ต้องไปเย็บม่อเย็บแม่ แล้วก็มีข้อหนึ่ง ไปเรียนธรรมไปต่อปาติโมกข์ ไปต่อได้เพราะมันเป็นความจำเป็น สิ่งนี้ สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นภาระ แต่ถ้าเวลามันสวดได้เห็นไหม สวดได้มันเป็นความมั่นคงใจ เป็นความมั่นคงของสงฆ์ เพราะสงฆ์เวลาสวดปาติโมกข์กันเท่ากับว่านี่หลักเกณฑ์เป็นอย่างนี้ เรามีความผิดพลาดสิ่งใดจากหลักเกณฑ์นี้ ต้องปลงอาบัติ ต้องพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับกรรมวินัยอันนี้ มันเป็นหลักเห็นไหม มันสวดอยู่ทุก ๑๕ วัน

ถ้าเราทำอะไรผิดขึ้นมา แหม เราทำความผิดนะ เรบอกข้อนี้ผิด ก็เราทำอยู่กับตัว มันรู้ มันละอาย มันเป็นภาระของเรา แต่มันเป็นความมั่นคงของสงฆ์ นี่เป็นภาระเหมือนกับเรามาทำบุญกุศล เรามาปลูกต้นไม้กันนี้เห็นไหม สิ่งนี้เป็นวัตถุนะ เราก็ต้องลงทุนลงแรงมันยังยากขนาดนี้ เราจะย้อนกลับมาเรื่องการภาวนา ถ้าการภาวนามันเป็นนามธรรมเห็นไหม กว่าเราจะทำได้ แต่ว่าเราจะทำได้ขนาดไหน สิ่งที่เรามี ศรัทธาเรามีความเชื่อ เรามีความมูมานะเรามีความพยายามของเรา สิ่งนี้ประเสริฐที่สุด ประเสริฐเพราะอะไร ประเสริฐเพราะมันเป็นโอกาสนะ

เวลาเรามาวัดมาวา เขายังบอกว่าพวกนี้ไปวัดกันทำไม เวลาเขาไปเที่ยวเล่นกันเขาไปทางโลกกัน เขาว่าสิ่งนั้นเขาได้ประโยชน์ สิ่งนั้นเขาจับต้องได้ เวลามาวัดมาวากันมาวัดมาวากันเพื่อสร้างฐาน ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ แล้วศรัทธาความเชื่ออันนี้เห็นไหม มันเปิดหัวใจของเราไง ถ้าหัวใจของเราเปิดขึ้นมาเห็นไหม เราศึกษาสิ่งที่โลกเขาไม่เชื่อนรก สวรรค์ เขาแทบไม่เชื่อกันว่ามีจริงหรือไม่จริง ขนาดว่า นรก สวรรค์เขายังไม่เชื่อนะ แล้วเวลาหัวใจของเรา ถ้านรกเขาไม่เชื่อ เขาไม่เชื่อสิ่งมีชีวิตใจ เขาไม่เชื่อว่าตายแล้วจะไป นรก สวรรค์ ตายแล้วจะไปต่างๆ คำว่าตายแล้ว ตายแล้วก็อยู่ต่างกัน เวลาขนาดที่ว่าตายแล้วเขายังไม่เชื่อ แล้วอยู่ที่นี่เขาจะเชื่ออะไรล่ะ เขาก็เชื่อแต่กิเลสตัณหาความทะยานอยากของเขา

ฉะนั้นถ้าเราเชื่อของเรา เรามีจุดยืนของเรา เราสร้างบุญกุศลของเรา ถ้าเราสร้างบุญกุศลของเราแล้วนี้ เราจะหาทางที่เราจะประพฤติปฏิบัติให้ได้ ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็ประพฤติปฏิบัติเพื่อใครล่ะ การประพฤติปฏิบัติเท่านั้น มันเป็นสันติภูมิโก มันเป็นปัดจัดตั้งเพราะจิตมันสัมผัส เวลาเราตั้งใจเห็นใหม่ พอเราตั้งใจขึ้นมา เรากำหนดพุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิ เราตั้งใจของเรา พอเราตั้งใจของเราขึ้นมาเห็นใหม่ สิ่งที่ตั้งใจขึ้นมา สิ่งที่ตั้งใจ ตั้งใจเพราะอะไร

ตั้งใจจะพิสูจน์กันเองว่า จิตของเรา ความรู้สึกของเรา มันอยู่ที่ไหน จิตของเรา ความรู้สึกของเรา มันสงบ สงบได้อย่างไร จิตของเรา ความรู้สึกของเรา ถ้ามันเกิดปัญญามันเกิดปัญญาอย่างไร เราจะพิสูจน์กับตัวเราเอง ถ้าเราจะพิสูจน์กับตัวเราเองเห็นใหม่ กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันจะต้องคืนรนของมัน ความคืนรนของมันนะ แล้วมันแสดงออกของมัน มันทำให้เราเฉื่อยชา อย่างเช่น เรานั่งสมาธิกัน เราเดินจงกรมเห็นใหม่ เวลาเราเพียรเราเหนื่อย เราล้าขึ้นมา

ดูสิเหมือนกับเราทำงานมาเหนื่อยแสนเหนื่อยเลย สิ่งนี้เห็นใหม่ มันเหมือนเราทำงานมา เราก็เหนื่อยมากกับงานอยู่แล้ว เวลาปฏิบัติขึ้นมาทำไมมันท้อแท้ในหัวใจ ถ้ามันท้อแท้ในหัวใจเห็นใหม่ นี่สิ่งนี้มันเป็นอุปสรรคขัดขวางเรา ถ้าอุปสรรคขัดขวางเรา เราจะมีคามเพียรได้อย่างไร เราจะมีคามตั้งใจได้อย่างไร เรามีความตั้งมั่นของเราอย่างไร ถ้าเรามีความตั้งมั่นเห็นใหม่ ทุกข์เพื่อทุกข์ เวลาโลกเราทุกข์แล้วมันก็ทุกข์ซ้ำซากต่อไป

แต่ในการประพฤติปฏิบัติเราทุกข์ใหม่ “ทุกข์” ทุกข์เพื่อจะพ้นจากทุกข์ มันต้องแลกมาไง หนามยอกเอาหนามบ่ง จิตแก้จิต ถ้าหนามยอกเอาหนามบ่งเห็นใหม่ เวลาเอาหนามยอกเอาหนามบ่ง เราคิดกันโดยธรรมชาติของเรา ไปปฏิบัติธรรมแล้วนี้ ต้องมีความสุข ปฏิบัติธรรมแล้วต้องได้สมความปรารถนา นี่เราคิดของเราเอง เราคิดมันก็เป็นเรื่องโลกใจ เหมือนที่เราศึกษาธรรมะนี้ เราเข้าใจไปหมด เราเข้าใจเรื่องโลกๆ ธรรมะแบบโลกๆ มันไม่เป็นความจริง มันเลยถอดถอนสิ่งใดไม่ได้เลย

แต่ธรรมะเป็นความจริงนะมันถอดถอน พอมันถอดถอนขึ้นมาะ เราอยู่กับโลกโดยไม่ติดโลกแน่นอน โลกเขาเป็นอย่างนั้น มันสะท้อนใจใหม่ “สะท้อน” เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเวลาครูบาอาจารย์ท่านพูดเห็นใหม่ อย่างเช่นหลวงตามี ท่านบอกท่านเสวย

อารมณ์ จิตมันเสวยอารมณ์ พระอรหันต์ก็รับรู้สังคมทั้งนั้นล่ะ พระอรหันต์ก็รับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคมโลกนี้ เพราะยังมีชีวิตอยู่เห็นไหม สิ่งที่เราจะรับรู้มัน สะเทือนหัวใจไหม “มันสะเทือน” และอยู่กับโลกนี้ สิ่งในโลกเขาเบียดเบียน เรามีปัญหากันนี้ มันสะเทือนไหม “มันสะเทือน”

เพราะเราเสวย เรารับรู้ แต่รับรู้แล้วนะ มันเข้าใจใจ มันเข้าใจ มันปล่อยวางสิ่งนั้นไว้ตามเป็นจริง พอปล่อยสิ่งนั้นไว้ตามเป็นจริงนี้ มันสลดสังเวช แล้วย้อนกลับมาเราด้วย ธรรมสังเวชมันย้อนกลับมาที่เรา ถ้าเราไม่มีสติปัญญาเราก็เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเขา เป็นส่วนหนึ่งในความขัดแย้งนั้น เราจะเข้าไปขัดแย้งเขาแน่นอน เพราะเราต้องมีความชอบใจและไม่พอใจ ในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น แต่เพราะเรามีสติปัญญาของเรา เราสงสารไหม เราปลงธรรมสังเวชไหม สะเทือนใจเราไหม

ถ้าสะเทือนใจ เราแก้ไขสิ่งใด มันเหมือนกับเราไม่เป็นปัญหาส่วนหนึ่งในนั้น แต่เราเข้าไปเจองาน ช่วยเหลือเจองานเขาในปัญหานั้นได้ นี่ถ้าเรามีสติปัญญาใน สติปัญญาเรื่องของโลกนะ สติปัญญาอย่างนี้จะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร สติปัญญานี้เกิดขึ้น เพราะเรามีสติ พอเรามีสติเราเข้าใจ พอเข้าใจนะ เห็นไหม มันเป็นเรื่องที่ลึกกลับซับซ้อน เรื่องจิตวิญญาณ เราจะเข้าใจได้อย่างไรว่าเรามีเวรมีกรรมกันมาอย่างไร เวรกรรมที่มัน สะสมใจมานี้

ถ้าเวรกรรมที่สะสมใจมานี้ มันจะทำให้มีมุมมองอย่างนั้น เราก็เข้าไปเผชิญกับเขา แต่ถ้าเรามีธรรมะเข้ามาชำระล้างเราเห็นไหม ชำระล้างเรามีเวรมีกรรมไหม “มี” ถ้าเราไม่มีเวรมีกรรมมานั่งอยู่ที่นี่ได้อย่างไร เกิดมานี้เวรกรรมผลักไสให้มาเกิดทั้งนั้นนะ เวรกรรมอันนี้เป็นเวรกรรม แต่เพราะมีสังขารใจ เพราะเราประพฤติปฏิบัติธรรมใน ธรรมะอันนี้ทำให้มันเดือนสติเราใจ ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมานี้ ปัญญาอรियมรรค ธรรมสังเวช เพราะมันสังเวชเข้ามาที่หัวใจเลย ปลงธรรมสังเวช

สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ ดูพระเราเห็นไหม พระเราเวลาไปชักผ้าบังสุกุล ปลงธรรมสังเวช ชักผ้านี้ ผ้านั้นเป็นอุบายเท่านั้น เพื่อให้พระนี้ไปพิจารณาซากศพ พิจารณาคน นี่คนเกิด มา คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องเป็นอย่างนี้ เวลาไปมัน สะเทือนหัวใจ เพื่อจะเตือนเราทั้งนั้น เวลาพระไปชักผ้าบังสุกุลก็เพื่อเตือนเรา แต่พอ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมานี้ เรามีสติปัญญาของเรา เรามองโลกขึ้นมานี้ มันก็ปลงธรรม

สังเวช ปลงธรรมสังเวช มันเป็นสภาวะแบบนั้น มันเป็นไปแบบนั้น มันเป็นไปตามความจริงของมัน

สิ่งที่เป็นตามความจริงของมันปั๊บ แล้วเราละ เรามันสะท้อนเข้ามาก็ต้องแก้ไขเรา เราจะเจอสภาพแบบนี้อีกไหม ถ้าไม่ต้องการเจอสภาพแบบนี้ เราจะต้องหาทางออกของเรา ถ้าทางออกของเราเห็นไหม ทางออกของเรานี้ มันจะมีปัญญาลึกซึ้งเข้ามา ลึกซึ้งเข้ามาเพื่อเข้ามาเพื่อให้จิตมันสงบเข้ามา มีหลักเกณฑ์เข้ามา เห็นไหมอตฺตา หิ อตฺตาโน นาโถ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ที่โคนต้นโพธิ์ มันตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันชำระล้างหมดเลย มันชำระล้างเรื่องในหัวใจ เรื่องภพ เรื่องชาติ เรื่องสิ่งที่สะสมมาเห็นไหม

ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องเกิดต่อไป ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเกิดต่อไป เพราะเวรกรรมมันสร้างสมไปเห็นไหม แต่เวลาอาสวักขยญาณมันชำระล้างหมด มันจะเกิดต่อไปไหม มันไม่เกิดต่อไปเพราะมันมีการกระทำอย่างนี้ มันมีการกระทำให้จิตนี้สิ้นไปได้ ถ้าสิ้นไปได้ สิ้นไปได้มันก็พ้นจากโลกใจ แต่กรรมของเรายังสิ้นไปไม่ได้ กรรมของเราสิ้นไม่ได้ เราก็ต้องแสวงหาของเรา เราตั้งใจของเรา ทำเพื่อประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับเราละ ประโยชน์กับเราสิ่งที่มีการกระทำทั้งหมดมันเกิดมาแล้ว

ทาน ศีล ภาวนา ใจดวงไหนทำใจดวงนั้นได้ ประสบการณ์ของใจนะ อตฺตา หิ อตฺตาโน นาโถ เวลาเราประสบการณ์ขึ้นมาเห็นไหม นี่เวลาจิตเราสงบ เราก็รู้ว่าเราสงบ จิตเราไม่สงบ เราก็ว่าจิตเราไม่สงบ นี่เวลาจิตเราฟุ้งซ่าน เราก็รู้ว่าจิตเราฟุ้งซ่าน แล้วถ้าจิตเราสงบแล้วเกิดปัญญามานี้ สิ่งนี้มันจะฝังใจเรามาก เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ของแต่ละองค์ ท่านก็เอาประสบการณ์จริงของท่านมาเทศน์

เห็นไหม เวลาเราศึกษาดำรานี้ ดำรานี้มันก็เป็นสิ่งที่ศึกษาจากธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นประสบการณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาวิธีการ เอาเหตุเอาผลในหัวใจ ที่มันมีระหว่างที่มันประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา เอามาสั่งสอนเรา ถ้าเราประพฤติกปฏิบัติขึ้นไป สิ่งนี้เราศึกษามา แต่ถ้ามันเป็นความจริงของเราขึ้นมาละ เราจะ

ไม่ต้องไปทางวิชาการเห็นไหม เวลาทางวิชาการจะเทศนาว่าการจะสั่งสอน ก็ต้องดูคำรับคำราเพื่อเอาอันนั้นมาเป็นประเด็น

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจเราเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว ประเด็นสิ่งใด พุดออกมามันเข้าใจทันที เพราะอะไร เพราะเราผ่านประสบการณ์อย่างนั้นมา เราผ่านประสบการณ์วิกฤติเรากล้มลุกคลุกคลานมา พอเรากล้มลุกคลานมา จิตเรากำลังมันขึ้นมา จิตเรามีจุดยืนขึ้นมา เราก็อ่านประสบการณ์นั้นมา ถ้าจิตมีจุดยืนขึ้นมาแล้ว ถ้าจุดยืนอันนี้มันไม่ได้ออกแสวงหา สิ่งที่เป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นสัจจะความจริง มันก็เหมือนโลก มันเหมือนโลกเพราะอะไร เพราะมันเป็นอนิจจัง มันต้องมีการเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา

แต่ถ้าพอจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันขึ้นมาเห็นไหม แล้วมันออกใช้ปัญญาของมัน มันค้นคว้าของมันหรือค้นของมันเห็นไหม สิ่งนี้มันคือความแตกต่าง ความแตกต่างมันเห็นชัดเจน เพราะความคิดของโลก ความคิดของเรา เราก็อำนาจของเราอยู่แล้ว แต่พอความคิดมันเป็นความจริงขึ้นมา มันแตกต่าง พอมันแตกต่าง นี่ใจเวลาที่ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ของท่านขึ้นมา มันมีความลึกซึ่งเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ลึกซึ่งตั้งแต่เราทำความเข้าใจเข้ามา มันก็เป็นงานอันหนึ่ง

แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามาแล้ว ถ้าไม่ออกวิปัสสนา ถ้าไม่ออกกระทำ เหมือนกับเราทำสิ่งใดที่มันไม่จบ งานนั้นก็จบไม่ได้ พองานจบไม่ได้ ถ้าเราคิดว่าจบเห็นไหม เราบอกสิ่งนี้จบ ผู้ที่เขา มีประสบการณ์มากกว่านั้น เขาบอกสิ่งนี้ยังไม่จบ นี่ อตฺตา หิ อตฺตา โน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มันรู้เฉพาะตนของผู้นั้น นี่พอผู้หนึ่งรู้ได้แค่นั้น นึกว่าโลกเขาก็รู้ได้เหมือนเราไง โลกเขารู้ได้แค่เหมือนที่เรารู้ไง แต่ความจริงครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านรู้มากกว่านั้น ท่านเห็นความแตกต่างอันนั้น

ถ้าเราพุดถึงอันนั้น ความจริงอันนั้นเห็นไหม เวลาธรรมะสากัจฉา เวลาผู้ปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย เวลาสนทนาธรรมกัน มันตรวจสอบอย่างนี้ พอมันตรวจสอบอย่างนี้ มันจะเข้าใจตามความเป็นจริงเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา แต่ของเรานี้ เราทำของเรา ในเมื่อทางโลกมันเป็นความทุกข์ความยาก ทางโลกมันเป็นขนาดที่ว่าทางโลกเป็นวัตถุที่จับต้องได้ เป็นที่สิ่งสิ่งนี้ มันยังทุกข์ยากขนาดนี้ ในการประพฤติปฏิบัติ เราต้องลงทุนลงแรงมากกว่านี้เห็นไหม

สติปัญญาก็เป็นสติปัญญาของเราที่ดีขึ้นมา เวลามันเกิดเป็นมหาสติ มหาปัญญานะ มันเป็นมหาสติ มหาปัญญาแล้วเวลาเหมือนเราเลย เหมือนแม่ไก่มันกกลูกของมันนี่นะ มันกลัวสัตว์ต่างๆ ที่มันจะมาแย่งชิงลูกของมันไปเป็นอาหารนะ มันจะรักษาลูกมันอย่างดีเลย เวลาจิตของเราเริ่มพัฒนาการออกไปเห็นใหม่ เกิดปัญญาขึ้นมา มันเหมือนแม่ไก่เลย มันจะรักษาคิดมันนะ เวลาครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัตินะ พوجدิตนะ

หลวงตาท่านพูดเลย เวลาปัญญาของท่านหมุนขึ้นมา ท่านอยู่กับใครไม่ได้ ท่านอยู่กับใครไม่ได้เพราะอะไร เพราะไปอยู่กับใครแล้ว มันเสียเวลาไง คนนั้นถามปัญหานี้ คนนี้ถามปัญหานี้ การอยู่ด้วยกันเห็นใหม่ การอยู่ด้วยกัน ถ้าเราไม่มีปฏิสันถาร ถ้าเราไม่พูดคุยกัน มันจะอยู่กันได้อย่างไร การอยู่ด้วยกันอย่างไร มันก็ต้องพูดคุยกันคุยกันเห็นใหม่ พอพูดคุยกันก็เหมือนแม่ไก่ ลูกไก่มันออกแล้ว ลูกไก่มันออกไปนั่นตัวหนึ่งออกไปนี่ตัวหนึ่ง แม่ไก่มันก็ต้องคอยระวังเห็นใหม่ เพราะมันออกรับรู้ไง

แต่เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมาเห็นใหม่ แม่ไก่มันจะรักษาลูกของมัน รักษาลูกของมันนะ มันพยายามพาลูกของมันหนีพ้นออกจากอันตราย ถ้าการพาลูกนี้พ้นออกจากอันตราย มันจะกกลูกของมัน มันจะกลัวเหยี่ยวกลัวต่างๆ ที่จะมาฉกลูกมันไปกิน พอเราปัญญาที่มันปฏิบัติขึ้นมา พอมันหมุนขึ้นมาเป็นสัจจะความเป็นจริงนะ มันเหมือนแม่ไก่ที่รักษาคิดของตัวเอง ถ้ารักษาคิดของตัวเองเห็นใหม่ ผู้ที่ปฏิบัติมันจะคลุกคลีใหม่ ผู้ที่ปฏิบัติมันจะต้องการหมู่คณะสิ่งใดใหม่ ไม่ต้องการเลย เพราะจิตมันเป็น จิตมันมีโอกาสของมันแล้วเห็นใหม่

ฉะนั้นยังประพฤติปฏิบัติยังต้องแยกออกไป ความแยกออกไปมี ๒ ประเด็น ประเด็นหนึ่งภาวนาเป็น ภาวนาคี การแยกออกไปเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหัวใจ แต่ประเด็นหนึ่งประเด็นจริตนิสัย คนชอบอย่างนั้นก็เป็นอีกอย่างหนึ่งเห็นใหม่ เวลาโดยหลักเกณฑ์ เวลาเขาทำอย่างนั้นแล้ว เราต้องพิสูจน์ว่าหัวใจเป็นอย่างนั้นไหม หัวใจมีสิ่งใดรองรับเห็นใหม่ เหมือนภาชนะ ภาชนะสิ่งใดมันมีบรรจุภัณฑ์อยู่ในนั้น มันจะอึดเต็มของมัน ถ้าภาชนะสิ่งใดมันไม่มีบรรจุภัณฑ์สิ่งใดๆ เลย ภาชนะนั้นจะไม่มีสิ่งใดอยู่ในภาชนะนั้นเลย

หัวใจก็เหมือนกัน ถ้าเวลามันมีหลักมีเกณฑ์ของเขา มีหลักเกณฑ์ขึ้นมา มันจะพูดสิ่งนั้นได้ความถูกต้องดีงาม ฉะนั้นเวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ เขาถึงหลักเรือน

เขาถึงไม่คลุกคลี ความไม่คลุกคลีนี้ ถ้าเป็นทางโลกมันแตกต่าง ความเป็นโลกเห็นใหม่ สโมสรสันนิบาต ในสโมสรสันนิบาตเห็นใหม่ เราจะมีความสุข มีแต่ความครึกครื้น มีความอบอุ่นใจ แต่ดวงใจมันว้าเหว่ เราสโมสรสันนิบาตกันอยู่ แต่เราว้าเหว่

แต่ครูบาอาจารย์ท่านแยกตัวไปอยู่ของท่านองค์เดียว ท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่านองค์เดียว จิตใจท่านเข้มขึ้นนะ จิตใจของท่านมีหลักมีเกณฑ์ เหมือนกับเรานี้ นะ สิ่งที่เราจะสมความปรารถนาอยู่แค่มือเอื้อม มันพยายามจะเอื้อมให้ได้เลย จิตที่มันเวลามันหมุนไปแล้วนะ มันได้ประโยชน์ไง มันได้ประโยชน์มันถึงทรงตัวมันได้ พอทรงตัวมันได้มันจะพยายามพัฒนาของมันขึ้นไป

ฉะนั้นการพัฒนาขึ้นไป กิเลสอย่างหยาบมันก็ต่อต้านอย่างหยาบๆ เล่ห์กลของมันก็หยาบๆ กิเลสอย่างละเอียดนะ เล่ห์กลมันละเอียดมาก พอเล่ห์กลมันละเอียดเห็นใหม่ สิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม มันจะทำให้เราไม่ดำเนินการต่อไป ไม่พัฒนาต่อไป ไม่พัฒนาคือจิตมันไม่วิปัสสนาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหมือนเราทำโจทย์สิ่งใด หรือทำงานวิจัยสิ่งใด พอมันเข้าใจแล้ว เราคิดว่าเราจบแล้ว นี่คือการวิจัย

แต่ถ้ามันเป็นสังขาร เป็นเวลาวิปัสสนานะ เวลามันมีความเข้าใจมันปล่อยวาง เห็นใหม่ มันปล่อยวางอย่างหนึ่ง ปล่อยวางอย่างหนึ่ง เพราะมันปล่อยวางแล้วเหมือนกับทำความเข้าใจ แต่ค้นหาความทะยานอยากมันไม่ชำระล้าง ขณะจิตมันไม่เกิด มันไม่สมุจเฉทปหาน มันไม่ขาด มันต้องซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ปรากฏการณ์อย่างนี้ คนไม่เคยเห็น คนไม่เคยรู้ก็รู้ไม่ได้ พุคขนาดไหนก็รู้ไม่ได้ คำว่า “รู้” เป็นความจำใจ เราก็คิดของเราไป เพราะมันจะให้ค่า โดยธรรมชาติของกิเลสมันเข้าข้างตัวเองนะ

ธรรมชาติของกิเลสมันจะเข้าข้างตัวเอง ถ้ามันเข้าข้างตัวเองมันจะให้ค่า เพราะยิ่งมันให้ค่า แล้วสิ่งนี้มันมหัศจรรย์ อย่างเช่น เวลาจิตสงบเห็นใหม่ จิตมีหลักมีเกณฑ์ พอจิตสงบมันก็แตกต่างกับจิตฟุ้งซ่านแล้ว มันเป็นความมหัศจรรย์ใจ จิตยิ่งไปสัมผัสธรรม มันยังมีความมหัศจรรย์ลึกซึ้งเข้าไป ลึกซึ้งเข้าไปจนพูดไม่ได้ เพียงแต่ที่มาพูดกันก็พูดเป็นการสมมุติ เป็นการบอกกล่าวกันว่าระดับเป็นอย่างนั้นๆ แต่ว่าขนาดว่าระดับๆ แล้วนะ ในระดับนั้นมันก็มีหยาบ มีกลาง มีละเอียด ทุกๆ ระดับมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด

แล้วระดับหยาบ กลาง ละเอียดมันก็อยู่ที่นี้สั้ย อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนว่า มันทำได้มากน้อยแค่ไหน มันรับรู้ได้แค่ไหน รับรู้หมายถึงว่า เวลาทำได้แล้วทรงไว้ได้ไหม ทำสมาธิเนี่ยแสนยาก แต่จะรักษาสมาธิไว้ให้อยู่กับเรา มันก็ยิ่งยากกว่า แล้วเวลาออกใช้ ปัญญา ออกใช้ปัญญาไปแล้วนี้ มันจะก้าวเดินต่อไปอย่างไร การก้าวเดินต่อไปอย่างไร เห็นไหมงานทางธรรม งานในการพัฒนาใจของเรา งานอย่างนี้ต้องตั้งสติ

ฉะนั้นการฝึกฝนของเราเห็นไหม การทำสิ่งใดที่เป็นการฝึกสติ การเหยียด การ คู้ การค้ม อะไรต่างๆ เราฝึกสติมาจากภายนอก เวลาจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน สติ ของมันจะมันคงขึ้นมาเพราะการฝึกหัด แต่ถ้าไม่มีการฝึกหัดเลยนะ จากข้างนอกเราจับ พัดจับผลู จับ หยิบหล่นมาตลอด พอเป็นเรื่องของหัวใจนะ เป็นเรื่องของสติภายใน มัน ยิ่งจับปลัดจับผลูสิ่งใดไม่ได้อะไรเลย เพราะมันเป็นนามธรรม

ฉะนั้นพอฝึกสติมาจากข้างนอก เข้มแข็งมาจากข้างนอก ข้างในมันจะเข้มแข็งของ มันขึ้นไป ฝึกหัดของเราขึ้นไป ฉะนั้นครูบาอาจารย์ท่านถึงมีข้อวัตรปฏิบัติของท่านใน เวลาข้อวัตรปฏิบัติ มันเป็นการพิสูจน์กัน ถ้าสติมันพลอ สิ่งที่ทำอยู่นั้นมันก็จะจับจด แต่ถ้า สิ่งที่ดีของเขาดิ สิ่งที่ทำนั้นมันก็จะมันคง แล้วไม่มีความผิดพลาด พอไม่มีความ ผิดพลาดนะ มันก็โล่งใจใช่ไหม เพราะเราไม่มีสิ่งใดที่เป็นอาบัติ ไม่มีการขาดตก บกพร่องเลย เวลาไปนั่งสมาธิภาวนามันก็ราบรื่น

แต่ถ้ามีอะไรบกพร่องขึ้นมาซะ พอไปนั่งสมาธิ มันก็ไปคิดถึงสิ่งที่เราผิดพลาดมา ผิดพลาดอย่างนั้นก็ผิด อย่างนั้นก็ไม่ต้อง มันมีแต่ตัวตัวเองทั้งนั้นเลย มันไม่เคยให้ กำลังใจตัวเองเลย ถ้าให้กำลังใจตัวเองเห็นไหม เรามองกลับไปเลย มองกลับไปโลกสิ คนที่เข้ามาทำอย่างเรามันมีกี่คน แล้วคนที่เข้ามาจงใจมีกี่คน ทุกคนเกิดขึ้นมานี้ ชีวิตนี้ เห็นไหม ตั้งแต่เกิดขึ้นมา ทุกคนก็ต้องการความมั่นคงของชีวิต

แล้วเรามาเสียเวลาในการประพฤติปฏิบัติ เรามาเสียเวลาอย่างนี้ มันจะเสียเวลาไป เปล่าประโยชน์ไหม ถ้ามันเสียเวลาไปเปล่าประโยชน์เห็นไหม คำว่าเปล่าประโยชน์ เปล่า ประโยชน์ในมุมมองของเขา ถ้าเขาไปทำสิ่งใด แล้วประสบความสำเร็จทางโลกเห็นไหม เขาได้ตำแหน่งหน้าที่การงาน เขาได้สมบัติ แล้วทรัพย์สมบัติที่เขาสะสมไว้ สุดท้ายเวลา เขาจะตายไปนะ ทรัพย์สมบัตินั้น มันจะทำให้เขาเป็นทุกข์กังวลว่า ทรัพย์สมบัตินั้นใคร จะดูแลรักษา

แต่ถ้าเราทำงานอันละเอียดของเราเห็นไหม สิ่งทำงานอันละเอียดของเรา เพราะจิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์ จิตใจเรามันคงขึ้นมาเห็นไหม มันจะว่าแห้วไหม มันจะเดือดร้อนไหม เวลาเราจะสละจากร่างนี้ไป มันจะไปด้วยความเข้มแข็งไหม มันแตกต่างกันตรงนี้ไง แตกต่างกันที่ว่า ถ้าเป็นสมบัติสาธารณะ มันไม่มีใครเป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะนี้ แต่ถ้าเป็นสมบัติส่วนตัว สมบัติส่วนตัวหาที่ไหน สมบัติส่วนตัวคือสติปัญญาของเราไง สมบัติส่วนตัวอยู่ที่นี้ไง

ถ้าที่นี่มีสมบัติส่วนตัวของเราละ เห็นไหมตคน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ตคน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ทั้งสิ้น มันเป็นสมบัติของเรา ถ้าเป็นสมบัติของเรามันไปกับจิตเห็นไหม ที่ว่ากรรม เราเกิดมาจากกรรม เวลากรรมมันพาเกิดขึ้นมา จิตนี้เพราะมีกรรม มันถึงจับไปสมา มันถึงมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เครื่องจான เกิดเป็นสิ่งต่างๆ มันมีกรรมของมันมา แล้วที่เราเกิดมาแล้ว มาเป็นมนุษย์นี้ แล้วเราทำกรรมดี นี่คือกรรมดีไง กรรมดีที่จะเสริมมันขึ้นไปไง นี่บารมีธรรม

ถ้าเรามีบารมีธรรม เราจะมีจุดยืนของเรา เราจะเป็นประโยชน์กับเรา เพราะเรามีจุดยืน มีจุดยืนนะ จุดยืนเห็นไหม เวลาพรหมจรรย์เพื่ออะไร พรหมจรรย์เพื่อพรหมจรรย์ พรหมจรรย์ไม่ใช่เพื่อสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ใช่เพื่อเรียกร้องความสนใจ ไม่ใช่เพื่อจะไปแก้ไขใคร พรหมจรรย์เพื่อพรหมจรรย์เห็นไหม นี่จุดยืนก็เหมือนกัน จุดยืนถ้าเราพิสูจน์ เราตรวจสอบของเราเอง ถ้าจุดยืนนี้เป็นจุดยืนจริงหรือเปล่า ถ้าเป็นจุดยืนจริงมันมีเหตุมีผลทดสอบได้นะ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัตินี้จะตรวจสอบทดสอบได้ทั้งหมด

ถ้าเป็นสติเห็นไหม เราออกกิดออกหาเหตุผล หาเหตุผลเพื่อเข้ามาเทียบกับใจของเรา มีเหตุผลอย่างนั้นแล้วฟูไหม แล้วเดือดร้อนไหม แล้วคิดแล้วนี้ มันสั้นไหวไหม ถ้าสั้นไหวแสดงว่าจุดยืนนี้ยังไม่มั่นคง ถ้าเราพิจารณาของเราเทียบเคียงกับสิ่งใด เรากลับมาดูใจของเรานี้ ใจเรามันคงไหม ถ้ามีเหตุมีผลมันมีหลักมีเกณฑ์ มันจะมั่นคงของมัน ถ้ามันคงของมันเห็นไหม เราเผชิญกับสิ่งใด เราก็จะมีหลักเกณฑ์ แต่ถ้าไม่มั่นคง เราเผชิญกับสิ่งใด เราเผชิญกับสิ่งนั้นไม่ได้ เราต้องรักษาตัวเราก่อนเห็นไหม

ฉะนั้นเวลานั่งปฏิบัติทุกคนถามบ่อยมาก บางสำนักบอกว่่านั่งลืมตาก็ได้ บางสำนักบอกว่่านั่งหลับตาก็ได้ นั่งลืมตา เวลาเดินจงกรมใครหลับตาล่ะ ถ้าเดินจงกรมเดินหลับตาก็ตกทางจงกรมนะสิ แต่ถ้าเวลานั่ง เราจะไปลืมตาทำไมละ ถ้าลืมตาเห็นไหม เวลา

สามเณรน้อยสอนพระโปฐิตะ พระโปฐิตะเห็นไหม ว่าร่างกายของคนนี้เปรียบเหมือน เป็นจอมปลวก มีเหี้ยตัวหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรานั่งลืมตา เหี้ยตัวหนึ่ง คือ ใจของเราใจ ใจที่มีอวิชา พญามารมันเหี้ยตัวนั้นอยู่แล้ว

ฉะนั้นร่างกายของเราเปรียบเหมือนจอมปลวก ให้ปิดชะ ๕ ทวาร เหลือไว้แต่ใจ คือพุทโธกำหนดรู้อันนั้น แล้วคอยจับเหี้ยตัวนั้น ถ้าเราจับเหี้ยตัวนั้นได้ จิตมันก็ลงได้ นี่ก็ เหมือนกันเวลาเรานั่ง เราจะลืมตาทำไม จะเปิดทวารทำไม เปิดให้เหี้ยมันมีทางออก มี ทางออกหลายๆ ทาง เราจะจับมันอยู่แล้วทำไมให้มันเปิดออกล่ะ แต่ถ้าเราเดินจงกรม ทำไมเราเปิดล่ะ เดินจงกรมเรามันเป็นอริยาบทหนึ่ง เราลืมตาต่อเมื่อเดินจงกรม เพราะทาง จงกรมนะ เราอยู่ในทางจงกรม มันเคลื่อนไหวอยู่ใช่ไหม เคลื่อนไหวอยู่เพื่อจะให้การ ปฏิบัติเรานี้ต่อเนื่อง

เพราะเรานั่งสมาธิภาวนา เรานั่งอยู่ที่นี่ เรากำหนดพุทโธ แล้วเราหลับตานี้ นั่ง หลับตานานๆ ไป ร่างกายมันจะขบ มันจะปวด มันจะเมื่อยของมัน จิตใจของเราถ้าเรา หลับตาอยู่อย่างนี้ มันอาจจะว่างเหงาหาวนอน อาจจะมีช่องทางที่จะตกกังวลก็ได้ เราก็ เปลี่ยนอริยาบท พอนั่งสักพักหนึ่ง นั่งสักหลายชั่วโมง เราก็เปลี่ยนเป็นเดินจงกรม พอเดิน จงกรมขึ้นมาเห็นไหม มันตื่นตัว จิตที่มันไม่รับรู้ข้างนอกอยู่แล้วเพราะอะไร เพราะเรา หลับตาใช่ไหม กำหนดพุทโธ พุทโธอยู่ จิตมันโดนธรรมะกล่อมอยู่แล้วใช่ไหม เวลาไป เดินจงกรม ลืมตาอยู่มันก็ไม่ออกไปข้างนอก

เพราะเราลืมตาเพื่อเดินดูทางจงกรมอยู่เห็นไหม เดินดูทางจงกรม มันไม่ส่งออกไป เหมือนพระเลย เสด็จวัด เวลาเดินบิณฑบาตนะให้มองไม่ให้เกิน ๓ ก้าวจากเท้าเรา ให้ทอดตาลงต่ำ ให้เวลาใส่บาตรให้ดูแต่ตักบาตร ไม่ให้ส่งสายตาออกไปเห็นไหม เสด็จ วัดในการบิณฑบาต นี่เดินจงกรมก็เหมือนกัน เดินจงกรมเราก็ทอดตาดูทางจงกรมของ เรา พอมันเดินจงกรมด้วยความชำนาญของมันเห็นไหม ว่าปิดทวารทั้งหมดนี้ เวลาปิด ทวารทั้งหมดเพื่อให้มีสติปัญญา แต่การที่เราจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ เรามองทางจงกรม มันไม่ใช่มองออกไปข้างนอกไป

เหมือนธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ตัดป่า เราทำลายความ รกชฎาของใจ ตัดป่าทั้งหมดเลย ต้นไม้ไม่ได้ตัดแค่ต้นเดียว เห็นไหมตัดแต่กิเลสต้นหา ความทะยานอยาก ต้นไม้อยู่ครบ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเรามองอยู่ เพื่อความสงบของใจ

มองเพื่อสติปัญญาเพื่อย้อนกลับมา ไม่ได้มองออกไปทางโลกๆ ฉะนั้นการลืมตาการหลับตา ถ้าคนจงกรมต้องลืมตา ถ้านั่งสมาธิหลับตา หลับตาเพราะว่าปิดทวารทั้ง ๕ เหลือไว้ทวารเดียว เหลือไว้รู้เดียวให้เหี่ยวตัวนั้นออกมา ถ้าเหี่ยวออกมา แล้วเรามีสติปัญญาเราตะครุบเหี่ยวตัวนั้นได้

ถ้าเราตะครุบเหี่ยวตัวนั้นได้เห็นใหม่ มันจะเป็นประโยชน์ได้ แล้วสามฌณน้อยสอนพระโปฏิละ พระโปฏิละนี้เป็นอาจารย์เป็นเจ้าทฤษฎีเห็นใหม่ เวลาทำความรู้สึก เวลาฟังสามฌณน้อยนี้เข้าใจ เพราะตัวเองเป็นอาจารย์สอนปริยัติ เป็นอาจารย์สอนชาวบ้านสอนลูกศิษย์ลูกหามาก เวลาพูดถึงข้อเท็จจริง ที่นี้พอข้อเท็จจริง ปริยัติ ปฏิบัติ พอปฏิบัติขึ้นมา พระโปฏิละ เวลาสามฌณน้อยสอนถึงที่สุดแล้ว พอทนแล้ว สามฌณน้อยพาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเทศน์ว่าการ พระโปฏิละเป็นพระอรหันต์เลย

พอเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเห็นใหม่ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา จิตใจที่มันไปสัมผัสสิ่งที่เราเป็นคันถธุระ สิ่งที่เรามาเห็นใหม่ สิ่งที่เรามาสั่งสอนเขา มา กับเวลาตัวเองเป็นขึ้นมา มันแตกต่าง พอมันแตกต่างขึ้นมา มันแตกต่างที่ไหน มันแตกต่างที่ความรู้สึก ใจ สิ่งที่จำมานั้น มันเป็นวิธีการ มันเป็นเปลือกที่จะเข้าสู่ธรรมอันนี้ พอมันเข้าสู่ธรรมอันนี้ มันเห็นต่างนะ มันเห็นต่างว่าการที่เราจะถกทฤษฎีกัน การที่เราจะเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาธรรมะสากัจฉาเพื่อโต้แย้งกัน วิธีการมันมีความตรรกะ มันมีทางออก มีทางที่จิตนี้มีข้อแม้ มีต่างๆ เกียดกันไม่มีวันจบหรือ

แต่พอเรารักษาจอมปลวกนี้ แล้วเราจับเหี่ยวตัวนั้นได้ พอเราจับเหี่ยวตัวนั้นได้ แล้วเราพอลายเหี่ยวตัวนั้น แล้วพอลายเหี่ยวตัวนั้น ยิ่งพอลายยิ่งสะอาด ยิ่งพอลายยิ่งสะอาดบริสุทธิ์ ความที่พอลายจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา มันเป็นความมหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์เห็นใหม่ สิ่งที่มันเป็นคันถธุระ สิ่งที่จำมาที่สั่งสอนมา ก็จำแต่วิธีการ สั่งสอนต่อๆ กันไป แต่เวลาเป็นความจริงขึ้นมาแล้วนะ สั่งสอนแล้ว เขาจะรู้ได้ไม่ได้

ดูเวลาครูบาอาจารย์เห็นใหม่ ธรรมกถึก สิ่งที่วิปัสสนาคันถธุระ วิปัสสนาธุระ เวลามันเป็นความจริงขึ้นมาเห็นใหม่ ความจริงขึ้นมา มันจะเห็นเลยนะว่า เราแสดงธรรมออกไป แล้วผู้ที่รับแล้วนี้ เขาทำได้ใหม่ ถ้าเขาทำได้ คำถามที่ถามต่อไปนั้น มันจะพัฒนาขึ้นไป แต่ถ้าเราแสดงธรรมไปแล้วนะ ผู้ที่แสดงธรรมไปแล้ว เวลาปัญหานั้นเขา

จับไปแล้ว เขายังล้มลุกคลุกคลานอยู่แสดงว่าจิตนี้เขาไม่พัฒนาผ่านจากจุดนี้ไป ถ้าเขาผ่านจากจุดนี้ไปเห็นไหม จิตที่ไม่เคยสงบมันสงบลง จิตที่ไม่มีสมาธิ มันเป็นสมาธิได้

แล้วสิ่งนี้เป็นสมาธิแล้ว ครูบาอาจารย์จะบอกอย่างนี้ว่า ถ้าปิดทวารทั้ง ๕ แล้วจับตัวเหียนั้นได้ แล้วตัวเหียนั้นเป็นอย่างไร เหียนี้มีเล็บก็เล็บ เหี้ยตัวนั้นนะ มันพลิกแพลงมันดูสิว่าท้องมันมีสีอะไรเกล็ดมันเป็นอย่างไร นี่เหมือนกันพอจิตมันสงบแล้ว มันจับเหี้ยตัวนั้นได้ มันจะใช้วิปัสสนา ที่นี้พอวิปัสสนา มันวิปัสสนาของมัน เห็นไหมปัญญาอย่างนี้มันเกิดเห็นไหม ถ้ามันเกิดขึ้นมามันรู้ของมัน วิปัสสนานี้เกิด

นี่ในเวลาครูบาอาจารย์ท่านตอบปัญหาธรรม หรือผู้ที่ว่าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เราไปศึกษา ธรรมะข้อหนึ่ง ธรรมะข้อหนึ่งคือโลกหนึ่ง คือความข้องใจของเรา คือจิตไม่ผ่านจุดนั้น เราก็ถามปัญหาคับด้วยประสบการณ์ของเรา เวลาครูบาอาจารย์ท่านแก่ไปแล้ว ถ้าเราผ่านจากปัญหาของเราขึ้นไป มันจะผ่านก้าวเดินนั้นไป นี่ก็เหมือนกันเวลาจิตที่มันเป็นสมาธิแล้ว ถ้ามันไม่ได้วิปัสสนาเห็นไหม มันก็ไม่ผ่านจุดนั้นไป

ถ้าผ่านจุดนั้นไป ผู้ที่ปฏิบัติ เวลาฝ่ายปฏิบัติเห็นไหม มันคุยกันได้เป็นขั้นเป็นตอน เป็นวุฒิภาวะของจิตที่มันพัฒนาและไม่พัฒนา ถ้าพัฒนาจะผ่านขบวนการนี้ไป ถ้าผ่านขบวนการนี้ไป ขบวนการต่อไป ถ้าจิตสงบแล้วออกวิปัสสนา วิปัสสนาถ้ามันชำระกิเลสไม่ได้ กิเลสมันไม่สมุจเฉตปหาน มันก็กลับมาทำให้จิตนี้ฟุ้งแว่ว ถ้าวิปัสสนาไปแล้วนี้ ทำให้จิตมันไม่ลังเลสงสัย เวลามันทำความสงบของใจ ฐานมันจะเกิดขึ้นมา มันจะกลับมาสะสมตัวเองใจ

ถ้าเราทำความสงบของใจ มันจะกลับมาสะสมตัวเอง พอตัวเองอยู่ในหลักในธรรมขึ้นมา ใช้ปัญญาขึ้นไป ปัญญาที่จะกลับมาชำระล้างให้สิ่งนี้มันคงขึ้นมา มันคงขึ้นมา แต่ถ้าเราใช้ปัญญาของเรามากเกินไป ปัญญาของเรา เราใช้ปัญญาจนเสื่อมสภาพหมดเลยนะ กำลังอันนี้มันไม่มีหลักของมัน มันจะเสื่อมถอยไป เสื่อมถอยไปเห็นไหม ในการประพฤติปฏิบัติมันจะต้องเจริญแล้วเสื่อม

ในการปลูกต้นไม้ของเรา ในการรักษาป่า รักษาสิ่งที่เป็นพันธุ์พืชของเรา เราต้องให้ปุ๋ย เราต้องให้น้ำ แต่มันก็มีโรคของมันไข้ไหม เราต้องรักษาต้นไม้ไม่ให้พ้นจากโรคพืชต่างๆ นี่ก็เหมือนกันเวลากิเลส กิเลสมันมีของมันอยู่แล้ว มันมีเชื้อมีไขของมัน เราจะ

ชำระมัน มันก็มีแรงด้านของมันอยู่แล้ว พอแรงด้านอันนี้เป็นแรงด้านอันหนึ่งนะ โดยธรรมชาติของมัน มันก็ต้องรักษาชีวิตของมันเหมือนกัน กิเลสมันก็มีชีวิต เพราะอะไร เพราะมันเหมือนกับกาฝาก กาฝากนี้มันอยู่กับต้นไม้ มันอาศัยดูดกินอาหารจากต้นไม้ นั่นเพื่อให้มันมีชีวิตไว้

กิเลสของเราก็เหมือนกัน ถ้ากิเลสของเรามีชีวิต ทำไมเราชอบอย่างนั้น ไม่ชอบอย่างนั้น เวลาเราพิจารณาไปแล้วบางทีเราก็ปล่อยได้ ความเห็นต่างๆ เราปล่อยได้หมดแล้ว อันนี้เข้าใจหมดแล้ว อันนี้เบื่อแล้ว เดียวก็กลับมาชอบอีก ทั้งๆ ที่มันเบื่อแล้วนะ สิ่งนี้มันไม่ต้องการเลย แต่เดี๋ยวมันก็กลับมา อ้อ มันก็มีประโยชน์อีกเห็นไหม นี่ใจเวลา กิเลสมันมีชีวิตอย่างนี้ไง ชีวิตที่ว่ามันชอบสิ่งใด มันมีความพอใจสิ่งใด มันอาศัยจิตเราอยู่

เหมือนกาฝาก อาศัยต้นไม้ นั่น ใช้อาหารจากต้นไม้ นั่น เพื่อดำรงชีพของมัน แล้วยังกลับมาทำลาย ทำร้ายต้นไม้ นั่นอีก กิเลสที่เหมือนว่ามีชีวิตนี้ กิเลสมันก็มีชีวิตของมัน มันก็ต่อต้านของมัน เวลามันมีสติปัญญาที่เราต่อต้านขึ้นมา มันจะอ่อนตัวลงนะ เวลา กิเลสมันอ่อนตัวลง มันจะหลบหลิก กิเลสเห็นไหม คูสิวันไหนที่เราภาวนาดี เราตั้งสติดีนะ แหมภาวนาดีนะ กิเลสไม่มีเลย แหมวันนี้โง่หมดเลย วันไหนภาวนาไม่ลง กิเลสมันตัวใหญ่ๆ มันกระที่บแล้วกระที่บอีกเห็นไหม มันมีชีวิต

เวลาปัญญาเราไล่ต้อนเข้าไป มันจะหลบหลิกของมัน มันหลบซ่อนของมัน มันหลบซ่อนเพราะมันมีชีวิต มันถึงหลบหลิกได้ แต่ถ้าเราวิปัสสนา เราใช้ปัญญาของเรา ใคร่ครวญด้วยปัญญา ด้วยมีฐานของสมาธิบ่อยครั้งเข้า มันดั่งคปทาน มันปล่อยวางบ่อยๆ นะ เวลามันขาดใจ เวลากิเลสขาดออกไปจากใจ สิ่งที่มีชีวิตแล้วขาดออกไป ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เวลากิเลสขาดดั่งแขนขาด เราตัดแขนขาดเลย เราจะรู้ไหมว่ากิเลสขาด ถ้าเวลาสมุจเฉตคปทาน กาฝาก เวลาเราตัดมันออกมา กาฝากตัดออกมาจากต้นไม้เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกันสิ่งที่มันเป็นกิเลส เวลามันขาดมันก็เป็นปรากฏการณ์อีกอันหนึ่ง เวลามันปล่อยวาง ปล่อยวางเพราะกิเลสมันมีชีวิตมันหลบหลิกเห็นไหม ในการประพฤติปฏิบัติ มันมีประสบการณ์ มันมีความเป็นไป เห็นชัดๆ เวลากิเลสขาดมันขาดอย่างไร เวลากิเลสไม่ขาดมันอ่อนลงอย่างไร ความอ่อนลงเห็นไหม ถ้าอ่อนลง ถ้าเราไม่รอบคอบเห็นไหม เวลาพระปฏิบัติไปแล้วมันถึงมีเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ จิตใจเดี๋ยวก็ชุ่ม

ขึ้น จิตใจเดียวก็หงอยเหงา ความว่าจิตใจชุ่มชื้น จิตใจหงอยเหงา มันอยู่ระหว่างที่เราปฏิบัติ

แล้วปฏิบัติแล้ว ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาบารมี เราไม่มีอำนาจวาสนาบารมีเห็นใหม่ บอกปฏิบัติไปแล้วมันจะไม่ได้ผล มันได้ผล ได้ผลที่ว่าเราได้ปฏิบัติ มันจะสร้างบารมีธรรมนี้แหละ ในการปฏิบัตินี้มีคุณค่าที่สุด เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเวลาเราทำทาน เราทำทานเพื่อเราเติมบุญของเรานะ พอเติมบุญของเราเพื่อให้เราได้มีโอกาส เราได้ประพาศปฏิบัติเห็นใหม่ เราเติมบุญของเรา สิ่งที่เราเติมเฉยๆ ฉะนั้นเวลาเราปฏิบัติ เราปฏิบัติเพื่อขัดเกลา ขัดเกลามันมากกว่าใจ มันมากกว่าการเติม มีการขัดเกลา การขัดเกลาเพื่อให้มันแจ่มชัดขึ้นมา ให้มันชัดเจนขึ้นมา

ถ้ามันชัดเจนขึ้นมาเห็นใหม่ มันเป็นสิ่ง ที่แนบไปกับจิต แนบไปกับจิตเขาวิตกกังวลกันว่าความคิดดีๆ กับเรา มันจะอยู่กับเราได้ไม่นานมาน้อยแค่ไหน ถ้าเรามีสติอยู่ เรามีการใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่เห็นใหม่ สิ่งที่เราทำสิ่งใด มันเป็นสุคโต สุคโตทำดีได้ดี ทำดีได้ดี สิ่งที่เป็นคุณงามความดีกับเรา เรายกษาคความดีของเราตลอดไป สิ่งนี้มันจะเสริมกันไป แต่เวลาทำเดี๋ยวดีบ้างชั่วบ้างเห็นใหม่ แล้วเวลาเราน้อยเนื้อต่ำใจ อย่างที่ว่ากิเลส กิเลสเป็นสิ่งมีชีวิต มันเหมือนกาฝาก ถ้ากาฝากเห็นใหม่ มันต้นมันใหญ่ มันดูดน้ำเลี้ยงจนต้นไม้นั้นเฉาหงายหงอย กิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า

แต่ถ้าเราปฏิบัติธรรมเห็นใหม่ เราพยายามจะรักษาดันไม้นั้นให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ให้ใจมันเข้มแข็งขึ้นมา แล้วดันไม้นั้นเห็นโทษของกาฝากเห็นใหม่ แล้วถ้ามันเห็นโทษของกาฝาก ถ้ามันมีสติปัญญา มันมีกำลังของมันเห็นใหม่ มันใช้มรรคญาณทำลายกาฝากนั้นออกไปจากจิตได้ ถ้าทำลายกาฝากนั้นออกไปจากจิตได้เห็นใหม่ มันก็เป็นโสดาบัน สกิทาคา อนาคา เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป สิ่งทีือกิเลสมันฆ่าได้ ถ้าฆ่าไม่ได้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่สอน

กิเลสมันฆ่าได้ แต่กิเลสมันเกิดจากจิต เพราะจิตมันเป็นสันตติ มันเป็นธาตุรู้ อยู่แล้วไขใหม่ ทำให้กิเลสมันมีชีวิตไปด้วยใจ แล้วเวลาฆ่าไปแล้ว กิเลสมันตายอย่างไร เวลาสักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพทปราคาส เวลามันตายออกไป สักกายทิฎฐิเห็นใหม่ ทิฎฐิคือความเห็น ความรู้ความเห็น ความรู้ทิฎฐิในสักกายทิฎฐิ ทิฎฐิในร่างกาย ทิฎฐิในมุมมอง

ของเรา ทิฏฐิในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทิฏฐิในชั้น ๕ ใด ชั้นไม่ใช่จิตอยู่กับจิตใช่ไหม แต่เราคิดว่าเป็นอันเดียวกัน

แต่เวลามันสมุจเฉทไปนี่ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ มันขาดออกไป มันขาดออกไปแล้วอะไรมันขาดออกไปด้วย สิ่งที่เขาออกไป มันรู้มันเห็นของมัน มันถึงเป็นปัจเจกตั้งใจ ถ้าเป็นอย่างนี้ไปเห็นใหม่ คูสเวลาไปรู้ละ ไปรู้เวลาปฏิบัติมากับสามเณรน้อย มันผ่านขั้นตอน ขั้นตอนมา มันรู้มันเห็นของมัน มันถึงซึ่งใจ เวลาธรรมะที่เป็นภาคปฏิบัติมันจะซึ่งใจมาก มันเป็นความจริงอันหนึ่ง

ธรรมะในการศึกษามันเป็นปริยัติมันก็สำคัญ สำคัญที่เราศึกษามาเพื่อปฏิบัติ ไม่ใช่สำคัญว่าศึกษามาเพื่อสำคัญตนใจ ในปัจจุบันนี้ศึกษามาเพื่อสำคัญตนนะ มีการศึกษามีภาคปริยัติ มีทางวิชาการ ผู้ที่ปฏิบัติโง่เง่าแต่ดุน หลับหูหลับตามันจะรู้ได้อย่างไร หลับหูหลับตามันได้ของจริง มันได้ประสบการณ์จริง มันได้การชำระจริงๆ มันได้ฆ่ากาฝากนั้นจริงๆ กาฝากที่มันอยู่กับต้นไม้ กาฝากคือมารกิเลสที่มันอยู่กับใจ มันเกาะใจอยู่ นี่ เราจะทำมัน เราจะปลดมัน เราจะทำลายมัน แล้วทำลายได้จริงๆ

ถ้าทำลายไม่ได้จริงๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้เป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก่อนนะ แล้วชำระกิเลสจนสิ้นไปจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ เสวยวิมุตติสุข คำว่าเสวยวิมุตติสุข เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์แรก ไม่มีใครรับรู้ด้วยกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่คนเดียวอยู่ในป่าเห็นใหม่

เสวยวิมุตติสุข สุขหนอ สุขหนอ จนคิดว่ามันมีความแตกต่างกับความรู้สึก ความนึกคิดของโลกมาก ไม่น่าจะสอนใครได้ แต่ความจริงมันก็สอนได้ แล้วปรารถนามาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อมาสอนอยู่แล้ว จนพรหมมาอาราธนานะ สุดท้ายแล้วจะเอาใครก่อน เล็งญาณเห็นใหม่ ไปสอนปัญจวัคคีย์ แสดงธรรมจักรให้ปัญจวัคคีย์ เวลาคำพูดพูดด้วยเสียงกับปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์คือภิกษุ ๕ องค์ ทำไมเทวดาส่งขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไปละ

ส่งขึ้นไปเพราะคำพูดอย่างนี้มันไม่เคยมี คำพูดอย่างนี้ไม่มีใครเคยได้ยิน ส่งเป็นชั้นเป็นตอน จักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เคลื่อนแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรแล้ว โลกจะหมุนกลับไม่ได้ ต่างคนต่างรีบเร่งว่าจะมีโอกาสได้ จะมีโอกาสได้ ถ้าได้ฟังธรรมและได้ประพฤติปฏิบัติ ในปัจจุบันเราฟังกันทุกวันเลย เราจะรีบเร่งไหมล่ะ ถ้าเรารีบเร่ง เราต้องทำได้จริง เราต้องมีจุดยืนจริง จิตใจเราต้องเข้มแข็งจริง

จิตใจเราเห็นไหม มาวัดมา มาฟังธรรมตอกย้ำมัน อย่าให้มันคลอนแคลน อย่าให้มันอ่อนแอ ถ้ามันคลอนแคลน มันอ่อนแอเห็นไหม เดียวโลกก็ดังไปกินหมดล่ะ ไปทางโลกหมด โลกมันเป็นความจำเป็นไหม จำเป็น เพราะเราเกิดมาอยู่กับเขา ความจำเป็นเห็นไหม สังคมอยู่ได้ชีวิตมนุษย์อยู่ได้ แล้วไปอยู่นอกโลก เราจะสละโลกออกไปไม่อยู่กับใครเลยหรือ ไปอยู่ป่าไหนก็มีมนุษย์ทั้งนั้น เพราะพระเรายังบิณฑบาตกับสังคมอยู่

นี่ถ้าเราบิณฑบาตกับสังคมอยู่เป็นเรื่องของโลกเห็นไหม ถ้าเราอยู่กับโลก แต่เราพยายามจะหาทางออกของเรา เพื่อตอกย้ำให้เกิดความมั่นคงของเรา อยู่กับโลกด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย แต่เราก็จะมีโอกาสประพฤติปฏิบัติ เราจะต่ำต้อยน้อยเนื้อต่ำใจกับโลก เราจะต่ำต้อยกว่าเขา เรื่องของเขา แต่ถ้าจิตใจเราสูงส่งกว่าเห็นไหม จิตใจเราสูงส่งกว่า เรามีหลักเกณฑ์กว่า เรามีความสุขมากกว่า เราไม่เป็นเหยื่อ เราไม่เป็นที่ต้องหมุนไปกับโลกด้วยความร้อนนะ

โลกนี้เราร้อนนัก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม มนุษย์เราเกิดมาถือค้อนไฟคนละค้อน ต่างคนต่างบ่นว่าร้อน ร้อน ร้อน แล้วคราวหนึ่งมีบุรุษ มหาบุรุษผู้หนึ่งได้สละค้อนไฟนั้นทิ้งไป แล้วมาเตือนพวกเราว่าให้ทิ้งค้อนไฟนั้น ให้ทิ้งค้อนไฟ นั่นคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง โลกนี้ร้อนไหม ร้อน ร้อน ร้อน แต่เราถือค้อนไฟอยู่เพราะโลกเขาถือกันมาใช้ไหม เราเองเรายังสละไม่ได้ ถ้ายังสละไม่ได้ก็ร้อนในหัวใจใจ

โทสคคินา โมหคคินา ความเร่าร้อนของใจ มันมีอยู่แล้วเพราะมันเกิดมาเห็นไหม บุรุษผู้หนึ่งถือค้อนไฟมา จิตมันก็ถือ ยึดถือของมันมา มันก็ทุกข์ของมันมา มันก็เป็นโลกอันหนึ่ง ทีนี้เป็นโลกอันหนึ่งเราอยู่กับโลกเขา แต่ถ้าเราตอกย้ำความมั่นคงของเรา เราจะทิ้งค้อนไฟนี้ให้ได้ ถ้าเราจะทิ้งค้อนไฟนี้ให้ได้ เราจะทิ้งความโทสคคินา โมหคคินา ความ

โลก ความโกรธ ความหลงในหัวใจ เราจะทิ้งให้ได้ ถ้าเราจะทิ้งให้ได้ เราต้องพยายามทิ้งของเรา แล้วเราต้องมีจุดยืนของเรา เราจะไม่หม่นไปกับโลกเขา

ฉะนั้นไปวัดไปวาเพื่อไปตอกย้ำ ไปฟังธรรมของเรา เพราะสิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับเรานะ ไปหาครูบาอาจารย์ครูบาอาจารย์ก็เทศน์นี้แหละสอน ตอกย้ำ ถ้ามอาจารย์เบื่อไหม พุดทุกวันเลย ทำไมจะไม่เบื่อ เบื่อน่าดูเลย แต่ก็เพื่อความชุ่มชื่นใจ เห็นไหมเวลาหลวงตา เวลาพระมาเยี่ยมท่าน ท่านบอกเลยนะ เดี่ยวจะเทศน์ให้ฟัง ให้เป็นปฏิสันถาร เป็นสิ่งที่รื่นเริงต่อกัน เวลาท่านแสดงธรรมนะ เวลาครูบาอาจารย์เยี่ยมเยียนต่อกันนะ แสดงธรรมเพื่อเป็นปฏิสันถาร เป็นคติธรรม เป็นสิ่งที่ต้อนรับสิ่งที่เป็นสหธรรมิกด้วยกัน

นี่ก็เหมือนกันสิ่งที่แสดงธรรมให้พูดให้เราเข้มแข็ง ให้เรามีจุดยืนเพื่อจะรักษาเราไว้วันะ ให้มีโอกาส ไม่ไหลไปตามโลกเขา ธรรมะสิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง ได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้ว ตอกย้ำมันๆ นี่ก็เหมือนกันตอกย้ำกับชีวิตของเรา สิ่งนี้เป็นไปได้ ชีวิตของเรานะ เวลาแสดงธรรมขึ้นมาไม่พ้นไปจากกายกับใจ เราก็มีกายกับใจ เรามีร่างกายเราแล้วมีหัวใจของเรา สิ่งนี้จะไปพิสูจน์ธรรม

ถ้าพิสูจน์ธรรมเห็นไหม ถ้าจิตมันสงบแล้วมันย้อนกลับมาพิจารณากายของเรา มันเห็นกายของเรา แล้วมันสลัดทิ้งออกไป มันพิสูจน์กับเรา แล้วเวลาเป็นขึ้นมา ไม่ต้องไปหาที่ไหน หาที่หัวใจของเรา เวลาเราเป็นโศดาบันใจเราก็เป็นเอง แต่เวลาใจเราไม่เป็นนะ โศดาบันเป็นอย่างไร ครูบาอาจารย์เป็นอย่างไร จะวิ่งเที่ยวแสวงหาโศดาบัน แต่พอจิตเราเป็นขึ้นมาแล้วเห็นไหม พอเราเป็นขึ้นมา เรารู้ของเราเอง ปัจจัตตังรู้จำเพาะตน รู้จำเพาะตนก็สื่อได้ รู้จำเพาะตนไม่ใช่พูดกับใครไม่ได้ รู้จำเพาะตนพูดกับผู้ที่รู้ที่รู้ได้เหมือนกัน เอวัง